

Boplats från äldre järnålder

Arkeologisk förundersökning av RAÄ nr 105 inom
fastigheten Ölmstad 5:28 inför eventuell exploatering
för bostadsändamål, Ölmstads socken i Jönköpings
kommun, Jönköpings län

Boplats från äldre järnålder

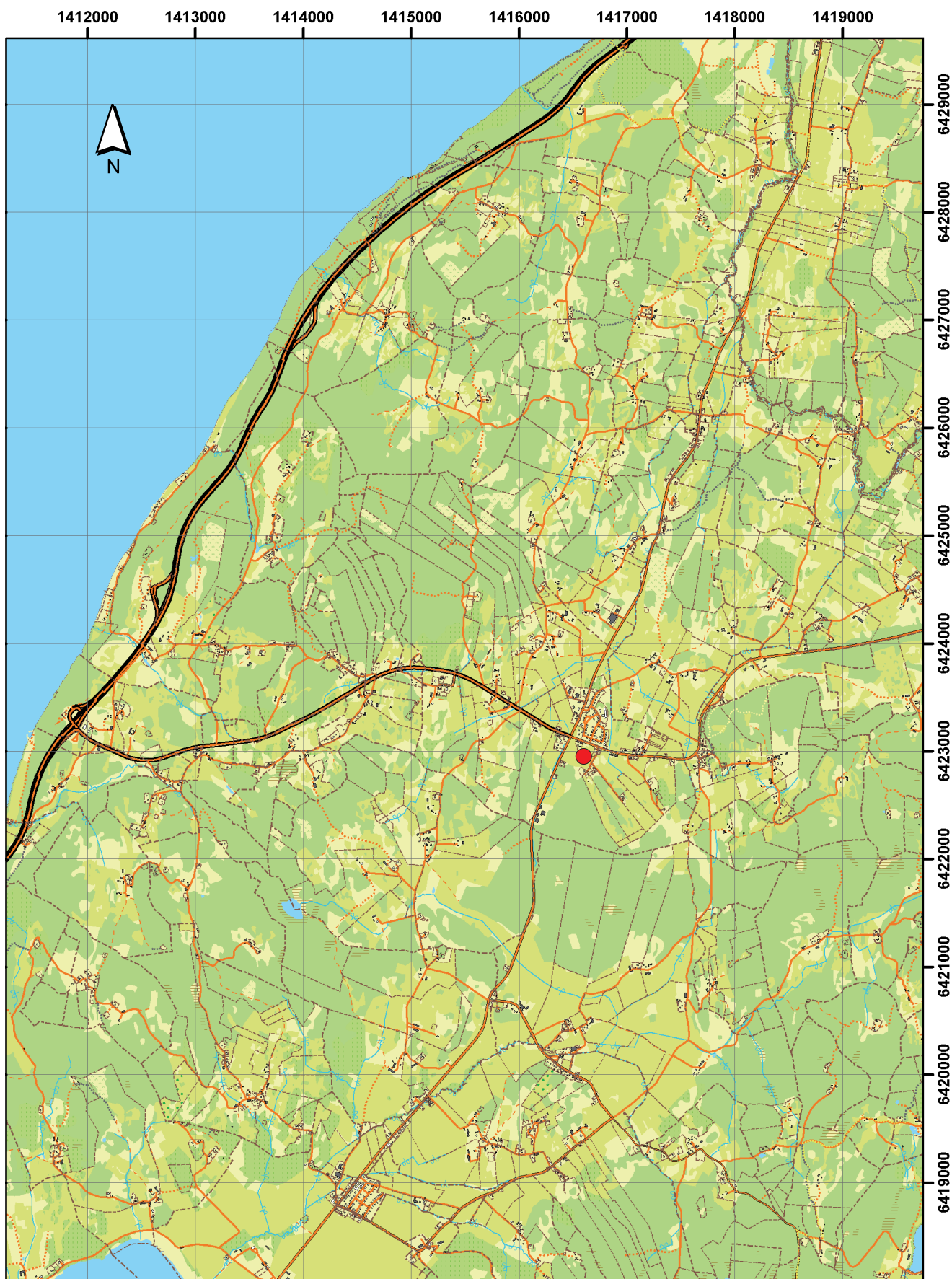
Arkeologisk förundersökning av RAÄ nr 105 inom fastigheten Ölmstad
5:28 inför eventuell exploatering för bostadsändamål, Ölmstads socken i
Jönköpings kommun, Jönköpings län

Innehåll

Inledning.....	5
Bakgrund.....	5
Resultat från utredningen 2008.....	5
Boplatserna saknas.....	5
Boplatsspår i Ölmostadsdalen.....	6
Naturgeografiska förutsättningar.....	8
Ölmostad i det äldre kartmaterialet.....	8
Förundersökningen.....	11
Målsättning.....	11
Metod.....	11
Schaktbeskrivning och resultat.....	12
Boplatsytan.....	12
Impedimentet.....	14
Naturvetenskapliga analyser.....	14
Preliminär tolkning.....	16
Förslag på åtgärder.....	16
Sammanfattning.....	18
Administrativa uppgifter.....	19
Referenser.....	20
Tryckta och otryckta källor.....	20
Arkiv.....	20
Kartunderlag.....	20

Bilagor

Bilaga 1.	Fornlämningar i Ölmostads socken
Bilaga 2.	Anläggningsstabell
Bilaga 3.	Fynd
Bilaga 4.	Vedartsanalys
Bilaga 5.	¹⁴ C-analys
Bilaga 6.	Anläggningsplan, skala 1:400
Bilaga 7.	Anläggningsplan, skala 1:200

FIGUR 1. Utsnitt ur GSD-Fastighetskartan. Förundersökningsområdet är markerat med röd punkt. Skala 1:50 000.

Inledning

Bakgrund

Jönköpings kommun planerar att exploatera norra delen av fastigheten Ölmostad 5:28 för bostadsändamål. Före eventuellt förvärv av fastigheten som ägs av Ronald Larsson, Gränna, har kommunen i skrivelse till Länsstyrelsen i Jönköpings län önskat få veta om den boplats av förhistorisk karaktär som påträffades vid tidigare utredning får tas bort (FIGUR 1).

Boplatsen har bedömts som fast fornlämning och går under beteckningen RAÄ 105 i Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem (FMIS). För att närmare karaktärisera och datera boplatsen samt avgränsa den till yta och djup har en förundersökning genomförts.

Förundersökningen utfördes av Jönköpings läns museum i september 2009 efter beslut av Länsstyrelsen i Jönköpings län. Resultaten från förundersökningen utgör underlag i en fortsatt besluts- och planeringsprocess. Ansvarig för fältarbetet har varit antikvarie Håkan Hylén, som även sammanfattat denna rapport.

Resultat från utredningen 2008

Vid utredningen som genomfördes under november 2008 påträffades spår efter mänskliga aktiviteter. Lämningarna tillhör den repertoar av anläggningstyper som vanligtvis förekommer i förhistoriska boplatssammanhang. Sammanlagt uppdagades 19 anläggningar. De bedömdes okulärt i ytplanet och tolkades som spår efter 16 stolphål, varav hälften troligtvis var stenskodda, samt 3 härdar.

Anläggningarna bedöms på erfarenhetsmässiga grunder höra till metallåldern, och då troligast perioden äldre järnålder. Eventuellt skulle lämningarna kunna utgöra delar av en gårdsenhet som kan ha varit samtida med de gravar som ligger i nära anslutning till boplatsen (Hylén 2008).

Boplatserna saknas

De flesta boplatserna från förhistorien indikeras genom förekomst av härdar, stolphål och gropar av olika slag, men även registrerade gravar fyller här en viktig roll i lokaliseringen av boplatserna. Det är brukligt att boplatslämningar åtminstone under järnåldern förekommer i nära eller direkt anslutning till gravar, gravgrupper eller gravfält.

Gravarna har vid sidan av det religiösa sammanhanget sannolikt även haft funktion som rumsliga markörer av arvingarnas eller ättens hävd av den mark där förfäderna levde. Gravarnas läge har i detta avseende valts med hänsyn till terrängens egenskaper för att markera sambandet med boplatsen. Till skillnad från husen skulle gravarna kunna betraktas som byggda för att ses av kommande generationer (Selling 1994:28).

Den korologiska aspekten, det vill säga gravarnas relativa förhållande till andra fornlämningar, är ytterst viktig att ta fasta på för att kunna kartlägga och analysera skilda kulturella bebyggelsemönster för ett område. Gravarna utgör således en indirekt källa till kunskap om boplatsernas existens (Hyenstrand 1979:22; Olausson 1997:96–97).

Ibland påträffas lämningar av de båda fornlämningskategorierna i lager över varandra. Utifrån uppgifter i Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem (FMIS) och resultat från skilda arkeologiska undersökningar kan man konstatera att den vanligaste situationen ändå har varit att särskilt avsatta terrängavsnitt har utnyttjats för gravändamål (Hyenstrand 1979:120). Avståndet mellan bo- och gravplats har dock varierat under olika tidsperioder, eftersom det varit avhängigt de skilda kulturella koder som existerat i samhället.

Även om ett flertal boplatslämningar har påträffats och undersökts genom åren, har det fram till 1995 inte funnits några kända lämningar efter förhistoriska hus i Jönköpings län. Genom arkeologiska insatser på ett flertal platser i länet har kunskapsläget sedan dess radikalt förändrats. Antalet förhistoriska hus har nu ökat till drygt ett fyrtiotal (se bland annat tabell i Arkeologiskt program; Cassel 2005:31).

Att vi funnit ytterligare boplatslämningar inom Ölmstad 5:28 fyller en lucka i vår kunskap om hur förhistoriska boplatser har varit organiserade. Därför är det aktuella exploateringsområdet av stort vetenskapligt intresse.

Boplatsspår i Ölmstadsdalen

När det gäller boplatser från järnåldern i Ölmstadsdalen har fysiska lämningar saknats fram till dess att de arkeologiska undersökningarna inom fastigheten Ölmstad 2:16 genomfördes under 2000 och 2001 (Hylén 2009). De arkeologiska resultaten från undersökningarna fyllde en kunskapslucka, även om det funnits uppfattningar om var man skulle kunna söka de förhistoriska boplatserna.

Vid genomgång av de fornlämningar i Ölmstads socken som finns registrerade i Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem (FMIS) framträder en fragmentarisk bild av skilda mänskliga aktiviteter som i huvudsak kan kopplas till järnålder. Lämningarna som framför allt utgörs av gravar från äldre delen av perioden, har i stor utsträckning påträffats i randområdet mellan åkermark och den något högre liggande skogsmarken (RAÄ 2, 5, 8, 9, 11, 13, 16, 22, 40, 41, 42, 65, 66, 70, 97). Gravarna ligger i en vid cirkel runt de nypåträffade boplatslämningarna (FIGUR 2; BILAGA 1).

Vi kan således tänka oss att det finns fler förhistoriska boplatslämningar i Ölmstadsdalen och att de sannolikt ligger i anslutning till de registrerade gravar som nämns ovan. Om så är fallet skulle vi kunna tala om ett specifikt lokaliseringsmönster för äldre järn-

FIGUR 2. Förstorat utsnitt ur Topografiska kartans blad Jönköping 7E.SV. Skala ej definierad. I figuren syns hur de omkringliggande gårdsgravfälten (blå färg) ligger i en vid cirkel runt gravfältet, Kyrkröset (RAÄ 10), på moränhöjden. Förundersökningsområdet är markerat med röd punkt, medan det tidigare undersökta boplatsoområdet (RAÄ 104) är markerat med grön ruta. Siffrorna hänvisar till respektive fornlämningsnummer.

ålder. Många boplatser har utgjorts av enskilda gårdar, bestående av två till tre hus. Ett flertal av de platser med gravar, som ligger belägna i en cirkel utmed randområdet mellan åkermark och den något högre liggande skogsmarken i Ölmstadsdalen, skulle kunna utgöra olika gårdsgravfält som varit avsedda för den intilliggande gårdens invånare (FIGUR 2).

Med tanke på de boplatsslämningar som uppdagades vid utredningen i den aktuella fastigheten Ölmstad 5:28, verkar ett sådant lokaliseringsmönster ha gällt för järnålderns Ölmstadsbor. Runt om den nypåträffade boplaten (RAÄ 105) ligger bland annat förhistoriska gravar på tre ställen (RAÄ 5, 65 och 66). Eventuella framtida undersökningar får dock utvisa om lokaliseringsmönstret det gäller på fler ställen inom Ölmstadsdalen.

Gravfältet (RAÄ 10) på moränhöjden norr om undersökningsområdet skiljer sig i några avseenden från de omkringliggande gårdsgravfälten, bland annat när det gäller placering och storlek. Läget på en moränhöjd mitt i dalgången innebär att gravfältet är exponerat mot hela bygden. Vetskapen om att en bekant eller släkting ligger begravd på gravfältet bidrar till att skapa ett samband

mellan dalgångens invånare och moränhöjden. Upplevelsen torde kunna utgöra grunden för en form av bygdegemenskap och medverka till att skapa tillhörighet.

Ett liknande resonemang om att större gravfält kan ha anlagts på platser som ansågs kunna representera gemensamma intressen för många människor hittar man hos Tore Artelius och Mats Lindqvist. Författarnas fokus ligger framför allt på Västergötland, där de menar att gravfältens varierande storlek sannolikt bör ha haft betydelse för funktionen i bygden (Artelius & Lindqvist 2007:40–41).

När det gäller storleken på Ölmstadsgravfältet på moränkullen lär dock inget av de omkringliggande gårdsgravfälten överstiga i antal begravda individer. När faktorer som storlek, läge och exponering till sist vägs samman, ligger det nära till hands att beteckna gravfältet på moränkullen ovanför boplatsen som ett bygdegravfält.

Utifrån vad som framkommit vid utredning och förundersökning inom fastigheten Ölmstad 5:28 bedöms området ha stor kunskapspotential och vara av vetenskapligt intresse inte minst då det gäller att få inblick i den lokala bebyggelseutvecklingen under äldre järnålder.

Naturgeografiska förutsättningar

Förundersökningsområdet uppgår till ca 7 700 m² och utgörs i dag av åkermark som huvudsakligen sluttar svagt mot norr och nordväst. De södra delarna av förundersökningsområdet sluttar däremot mot söder. De högst belägna delarna av området ligger mellan 195 och 200 möh, medan de lägsta delarna av åkermarken nästan tangerar 190-meterskurvan. Mitt i förundersökningsområdet ligger ett i nord-sydlig riktning beläget avlångt impediment. Impedimentet är 55 meter långt och mellan 12 och 24 meter brett. Vid förundersökningen undersöktes impedimentet som visade sig utgöras av berggrund, där större block och stenar samlats i samband med röjningar på åkern (FIGUR 3).

Inom förundersökningsområdet finns en tydligt märkbar plan yta som ligger omedelbart väster om impedimentet. Här framkom under matjorden mycket styv lera, i vilken de förhistoriska boplatssanläggningarna var nedgrävda. De övriga delarna av förundersökningsområdet som också uppvisade bevarade boplatsspår hade något andra markförhållanden. Under matjorden framkom visserligen lera, men den var betydligt sandigare och siltigare.

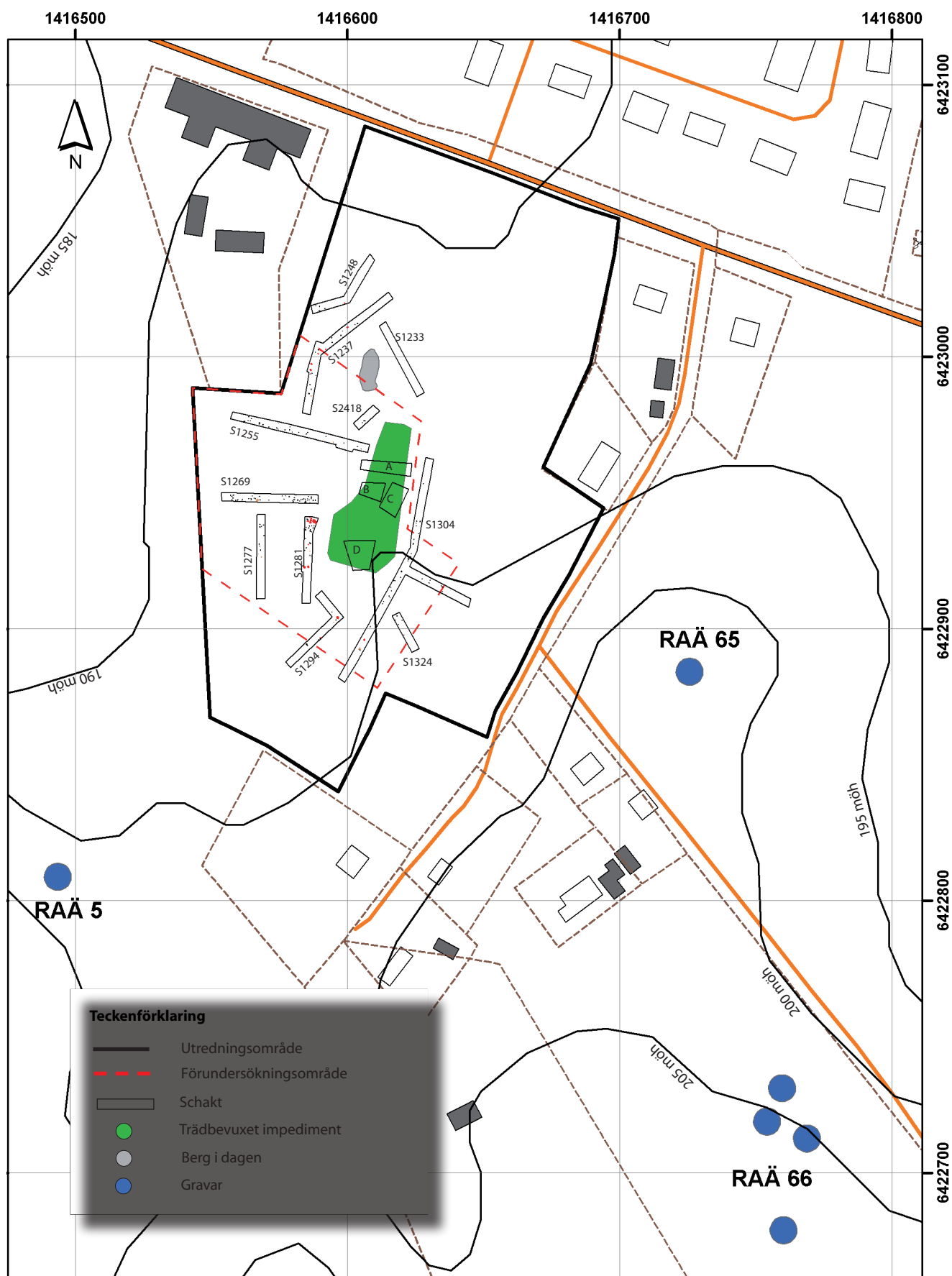
Ölmstad i det äldre kartmaterialet

Vid analys av såväl storskifteskartan från 1774 som laga skifteskartan från 1849 framgår det att den del av fastigheten som berörs av förundersökningen har varit ängsmark. Det i dagsläget avlånga impediment som finns mitt i förundersökningsområdet utgörs av berggrund med uppkastade röjningsstenar. Impedimentet borde ha syns eller noterats i det historiska kartmaterialet, men redovisas inte på någon av kartorna.

FIGUR 3. På det trädbevuxna impedimentet har stenar och block samlats i samband med röjningar på åkern. Foto: Håkan Hylén.

För närmare beskrivning av hur Ölmstads by med omnejd delades in vid de olika skiftena hänvisas till bland annat förundersökningsrapporten *Ölmstad i blickfånget* (Hylén 2007). Där presenteras en rektifiering av såväl storskifteskartan från 1774 som laga skifteskartan från 1849. Fil Dr Aadel Vestbö-Franzén gör även en övergripande analys av det historiska kartmaterialet.

FIGUR 4. Utsnitt ur GSD-Fastighetskartan. Runt den nypåträffade boplatsen, RAÄ 105, ligger förhistoriska gravar (blå punkter). Gravarna beskrivs närmare i BILAGA 1. Skala 1:2 000.

Förundersökningen

Målsättning

Jönköpings läns museum har genomfört en arkeologisk förundersökning av boplatslämningar som bedömts som fast fornlämning (RAÅ 105) inom fastigheten Ölmstad 5:28. De arkeologiska resultaten utgör underlag för länsstyrelsens prövning om det föreligger behov av ytterligare undersökningar innan tillstånd att rubba, ändra eller ta bort fornlämningen kan ges. Resultaten ska även ge länsstyrelsen och kommunen underlag för att bedöma omfattning, inriktning och kostnader för en särskild undersökning.

Den antikvariska målsättningen med den arkeologiska förundersökningen var att i enlighet med 2 kapitlet 13§ i Lagen (1988:950) om kulturminnen m m fastställa omfattning, datering och karaktär för de vid utredningen påträffade lämningarna inom berörd del av fastigheten Ölmstad 5:28 samt att bedöma deras bevarandestatus.

Enligt länsstyrelsens förfrågningsunderlag, daterat 2009-05-28, är huvudfrågeställningen om de påträffade stolphålen och härdarna har ingått i hus eller andra konstruktioner samt om det finns andra lämningar som tyder på någon annan verksamhet än boplat.

Metod

Inledningsvis upptogs med grävmaskin ett antal sökschakt, vilka förlades i anslutning till de vid utredningen påträffade anläggningarna. Ytterligare schakt togs upp och förlängdes i samma utsträckning som nypåträffade anläggningar fortsatte att framträda. För att söka boplatsens rumsliga begränsning fortsatte schaktningsarbetet med enstaka schakt även utanför det angivna förundersökningsområdet (7 700 m²), men dock innanför det tidigare angivna utredningsområdet. Schakten grävdes från torvlagenivå ned till anläggningsförande nivå, varvid även innehållet i matjordslagret undersöktes. I samband med schaktningen rensades de upptagna schaktytorna med handredskap. Ett antal djupschakt upptogs i syfte att klargöra om eventuella överlagrade lämningar förekom inom området. Djupschaktningen genomfördes i tidigt skede för att klargöra de stratigrafiska förhållandena.

Även inom det trädbevuxna impediment som låg inom förundersökningsområdet kunde ett par schakt tas upp med hjälp av grävmaskinen. Samtliga schakt och anläggningar har dokumenterats i ytplanet, varvid ett urval av anläggningar även har undersökts och provtagits. De insamlade proverna avser vedanatommisk analys och ¹⁴C-analys.

Samtliga schakt, anläggningar och provtagningspunkter har mätts in digitalt med nätverks-RTK och analyserats i gis-programmet IntraSIS.

Schaktbeskrivning och resultat

Boplatsytan

Vid förundersökningen upptogs 11 sökschakt, till en sammanlagd längd av drygt 446 löpmeter (FIGUR 4; BILAGA 6–7). Schaktens bredd varierade mellan 2,50 och 4,50 meter, medan schaktlängden pendlade mellan ca 10 och 115 meter.

Schaktdjupet var i normalfallet ca 0,40–0,55 meter. Det övre lagret i schakten bestod av ett mellan ca 0,10 och 0,20 meter tjockt skikt av matjord, vilket följdes av ett mer än 0,20–0,45 meter tjockt lager med lera alternativt lera med inslag av sand eller silt. Ställvis framkom även lager med sand. Se vidare under avsnittet ”Naturgeografiska förutsättningar”.

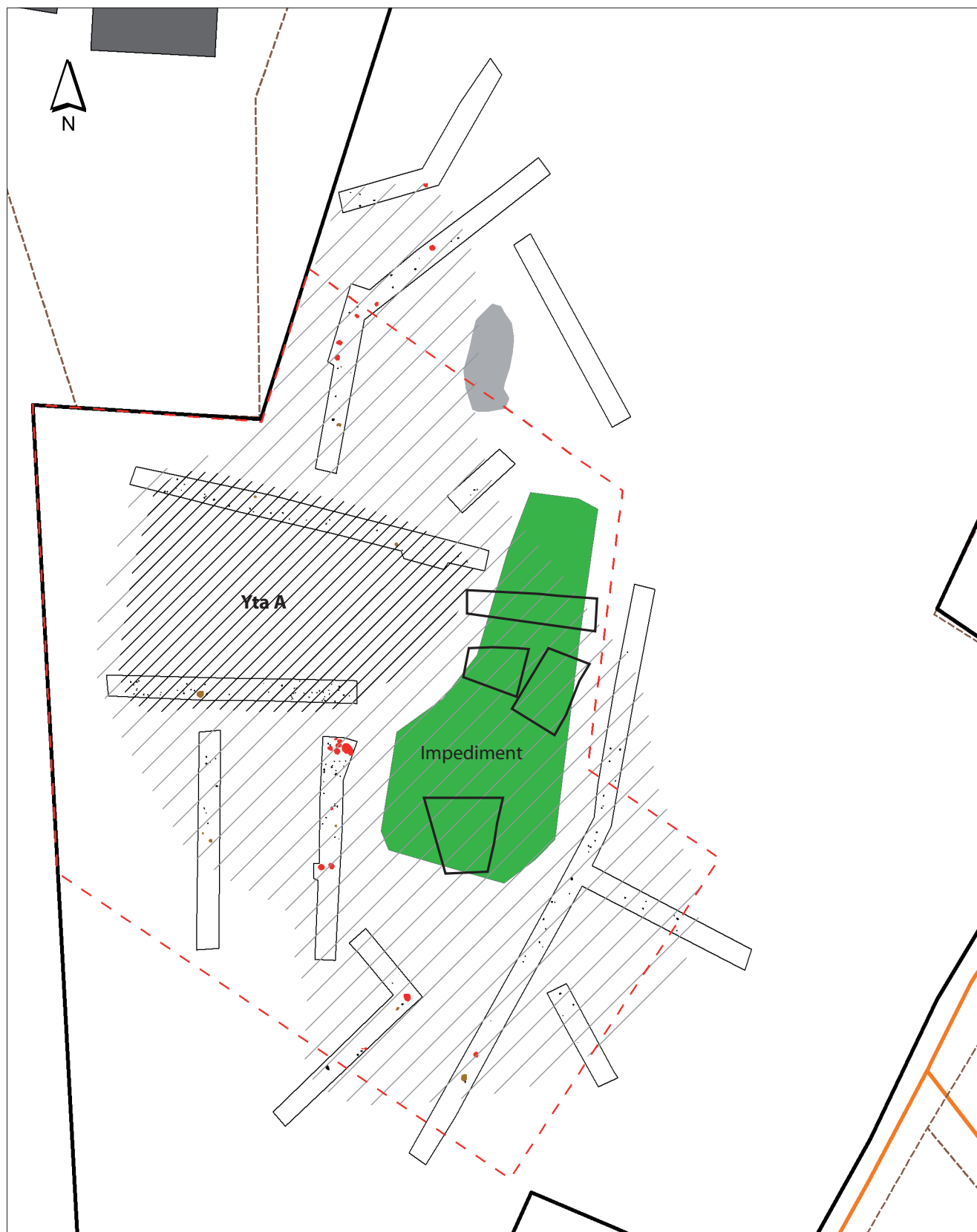
I samband med schaktningen iakttogets och noterades 257 anläggningar som skulle kunna utgöra rester efter förhistoriska boplatsaktiviteter. 43 % av anläggningarna har undersökts och dokumenterats, medan resterande har okulärbedömts utifrån hur de avtecknade sig i ytplanet. Anläggningarna utgörs av 16 härdar, 3 sotfläckar, 9 nedgrävningar samt 175 stolphål, varav 57 st troligtvis är stenskodda (BILAGA 2 OCH 6–7).

Endast ett fynd, i form av fragment av bränd lera, påträffades vid förundersökningen. Fyndet framkom då ett stolphål (AS1800) undersöktes och dokumenterades i schakt S1277 (BILAGA 3 OCH 7).

Iakttagelser av eventuella boplatsspår i ett underlag som lera kräver att spåren markeras med trästicka omedelbart efter varje skoptag med grävmaskinen. Risker är annars stor att spåren försvinner, då leran torkar upp. Av de markerade anläggningarna utgick sedan 54 st efter närmare undersökning (BILAGA 2). Majoriteten av dessa låg inom ett begränsat delområde beläget närmast väster om impedimentet. Området (yta A) visade sig utgöras av mycket styv lera sedan matjorden avlägsnats (FIGUR 5).

Åtskilliga av de stolphål som undersöktes inom yta A uppvisade en karakteristisk profil. Stolphålens övre delar hade för ändamålet och i förhistoriska sammanhang normalt förekommande diametrar som varierade mellan 0,15 och 0,25 meter. I övrigt liknade fyllningen och formen den hos stolphål som undersökts på andra håll i såväl länet som övriga delar av Sverige. Nedre delen av de grävda hålen visade sig däremot påfallande ofta vara spetsiga. En eventuell förklaring skulle kunna sökas i den styva lera som måste ha vållat förhistoriens Ölmstadsbor stora problem. Man kan tänka sig att en spetsig stör eller liknande har använts för att underlätta grävandet av stolphålet, vilket resulterat i den spetsiga nederdelen (FIGUR 6).

En annan iakttagelse som gjordes inom samma yta (A) är avsaknaden av härdar eller sotfläckar. Eldrelaterade aktiviteter har dock inte saknats, eftersom kolfragment av tall påträffades i ett av stolphålen (AS290) som undersöktes inom ytan. ¹⁴C-analysen av tallfragmenten visar på en datering till mesolitikum. Det är en betydligt äldre

FIGUR 5. Boplatssytan (RAÄ 105) inom fastigheten Ölmstad 5:28. Omfattningen av boplatssytan anges med snedstreck. Notera delområdet inom boplatssytan, det vill säga yta A, markerad med kraftigare snedstreck. Delytan utgörs av mycket styv lera och innehåller bland annat stolphål med specifikt spetsiga profiler. Teckenförklaring finns i FIGUR 4. Skala 1:800.

FIGUR 6. Profil av stolphål AS809, som är beläget inom den avgränsade ytan väster om impedimentet. Notera den spetsiga nederdelen. Foto: Håkan Hylén.

datering jämfört med övriga fem analyserade boplatslämningar, vilka har daterats till förromersk respektive romersk järnålder (BILAGA 4–5). Dateringar diskuteras ytterligare under avsnittet ”Naturvetenskapliga analyser”.

Området med de nämnda särdragen (yta A) anges med streckmarkering (kraftiga streck) i FIGUR 5, där även boplatsoområdets totala utsträckning (tunna streck) i plan redovisas.

Impedimentet

Inom det trädbevuxna impedimentet upptogs 4 sökschakt, till en sammanlagd längd av drygt 49 löpmeter (FIGUR 4–5). Schaktens bredd varierade mellan 4 och 11 meter, medan schaktlängden pendlade mellan ca 9 och 19 meter. Stenblock och röjningssten som täckte schakten avlägsnades styckvis med hjälp av grävmaskin nedtill undergrunden, som bland annat på två ställen utgjordes av berggrund. I övriga två schakt framkom lager med sand.

Inget av antikvariskt intresse kunde dock noteras i de upptagna schakten.

Naturvetenskapliga analyser

Efter förundersökningen skickades sex kolprover för ^{14}C -analys. Kolproverna togs i fyra härdar (AH977, AH1643, AH1725, AH2085) och två stolphål (AS290, AT2314), vilka var belägna i olika delar av undersökningsytan för att få en rumslig spridning av dateringsresultaten (BILAGA 5).

Dateringsresultaten visar att de fyra härdarna och ett av stolphålen var någorlunda samtida och med drygt 95 % sannolikhet har brunnit någon gång under perioden förromersk–romersk järnålder.

Det sjätte provet härrör ur ett stenskott stolphål (A290) som visade sig innehålla träkol av tall, och har utsatts för eldpåverkan någon gång under mesolitikum. När det gäller det mesolitiska stolphålet skulle träkolet kunna utgöra spår efter en stolpe som kolats i ena änden för att undvika röta, alternativt utgöra den enda kvarvarande resten efter en nedbrunnen stolpe. I detta fall skulle vi ha spår efter mänskliga aktiviteter redan från mesolitikum, men träkolsfragmentet kan likväl ha funnits på plats som rest efter en drygt 9 500 år gammal skogsbrand eller liknande och hamnat i stolphålet vid ett betydligt senare tillfälle. Ett sådant tillfälle skulle kunna vara när man under förslagvis förromersk eller romersk järnålder låter sätta upp den stenskodda stolpen och därmed rör om i jorden.

Oavsett vilken tolkning som är mest plausibel, utgör stolphålet likväl ett intressant bevis på att denna del av Ölmstadsdalen varit torrlagd under tidigmesolitikum. Frågan är dock hur länge, eftersom avrinningen från en kvarvarande issjö i Landsjödalen skedde förbi Ölmstadsdalen, Ingerydsdalen fram till Bunn och vidare österut (Hjorth 1987; Waldemarson 1984).

Det finns ytterligare indicier på att området varit torrlagt och eventuellt bebott under detta tidsavsnitt. Vid undersökningen av boplatslämningarna inom den närbelägna fastigheten Ölmstad 2:16 daterades ett av stolphålen (A490) till samma skede. Analysen gav en kalibrerad datering till 7720–7570 BC (2 σ ; Ua-32801) (Hylén 2009).

Innan proverna skickades för datering, gjordes som försteg till ¹⁴C-analysen en vedanatometisk analys av Erik Danielsson, VEDLAB (BILAGA 4). Enligt analysen varierar materialet i de fyra provtagna härdarna, eftersom många olika träslag tydligen har använts till bränsle. Det skulle kunna tyda på ett omväxlande landskap med olika biotoper inom närområdet.

Kolet från det stenskodda stolphålet (AT290) är från tall och enligt Danielsson är det inte omöjligt att det kan röra sig om en förkolnad rest efter den stolpe som suttit i hållet. Påstående bör dock ses mot bakgrund av att tallfragmenten därefter daterats till mesolitikum. Se vidare diskussion ovan.

När det gäller provet från det andra stolphålet (AS2314) som daterats till förromersk järnålder (390–200 BC; 2 σ) innehöll det kol av asp eller säl (salix). Eftersom inget av dessa träslag sannolikt använts till stolpar i eventuella huskonstruktioner, har provet troligtvis ett annat ursprung. Dateringen representerar förmodligen mer allmängiltiga aktiviteter på boplaten än den tidpunkt då stolphålet grävdes enligt uppgifter från Danielsson.

Makroprover samlades in från ett antal stolphål, men ingen analys har utförts. I samråd med länsstyrelsen har analysmedlen använts för att täcka merkostnaden för att erhålla en snabbare analys av ¹⁴C-proverna.

Preliminär tolkning

Vid förundersökningen uppdagades drygt 200 lämningar som tillhör den repertoar av anläggningstyper som vanligtvis uppträder i förhistoriska boplatssammanhang. Anläggningarna som utgörs av härdar, sotfläckar, nedgrävningar samt stolphål med eller utan stenskoning, har tolkats som spår efter skilda boplotsaktiviteter. Ingen av de påträffade anläggningarna indikerar att någon verksamhet av annan karaktär pågått inom förundersökningsområdet.

Ställvis inom förundersökningsområdet förekommer det förätningar av stolphål, men inga sammanhållna konstruktioner har påträffats som skulle kunna tolkas som långhus. Det finns dock inget som motsäger att de hittills påträffade anläggningarna skulle kunna ingå i huskonstruktioner som uppdagas först när matjordstäckets avlägsnas från större ytor vid eventuell slutundersökning.

I ett försök att närmare datera boplatslämningarna togs sex kolprover från olika anläggningar som var spridda inom området. Utifrån ¹⁴C-analysen vet vi att boplotsaktiviteterna huvudsakligen ägde rum under romersk järnålder. Eventuellt kan vissa aktiviteter ha skett redan under förromersk järnålder. De romerska järnåldersdateringarna stämmer tidsmässigt väl överens med de förhistoriska gravar som finns registrerade i boplotsområdets absoluta närhet (RAÄ 5, 65 och 66). Gravarna skulle kunna utgöra gårdsgravfält för de Ölmstadsbor som under äldre järnålder vistades och bodde på den förundersökta delen av Ölmstad 5:28. Boplatslämningarna utgör sannolikt delar av en förhistorisk gård som kan ha bestått av en eller flera långhus samt eventuella förrådshus.

Beträffande det 9 500 år gamla träkolet från ett av stolphålen kan det sannolikt tas som intäkt för att denna del av Ölmstadsdalen varit torrlagd under tidigmesolitikum. Frågan är dock om dalen även har varit bebodd under detta tidsavsnitt, eller om det rör sig om spåren efter en skogsbrand.

När det gäller det trädbevuxna impedimentet mitt i förundersökningsområdet kunde inget av antikvariskt intresse noteras. De åtskilliga stenar och block som förekommer har sannolikt hamnat där i samband med röjningar för att underlätta brukandet av den omslutande åkermarken.

Förslag på åtgärder

Om uppdragsgivarens planer på exploatering inom fastigheten Ölmstad 5:28 kvarstår, förordar Jönköpings läns museum att en särskild undersökning genomförs inom det snedstreckade området (både tunna och kraftiga streck) (FIGUR 5).

Om eventuella järnålderslånghus kan identifieras och karteras, bör fokus läggas på att klargöra olika byggnadstekniska spår som bland annat gavelkonstruktioner, typ av takbalansering och inte minst hur de har nyttjats rumsligt inuti. Andra viktiga frågor att besvara rör de boplotsaktiviteter som försiggått utomhus. Visst fokus bör även

riktas på att klargöra om det finns ytterligare spår efter mesolitiska händelser och i så fall om möjligt bedöma om de är uppkomna i samband med mänskliga aktiviteter.

Beträffande de påträffade lämningarna inom fastigheten Ölmstad 5:28 är det Länsstyrelsen i Jönköpings län som fattar beslut i ärendet.

Sammanfattning

Inför Jönköpings kommuns planer på att exploatera delar av fastigheten Ölmstad 5:28 för bostadsändamål utförde Jönköpings läns museum en utredning under hösten 2008. Vid utredningen framkom ett flertal lämningar, vilka tolkades som spår efter förhistoriska boplotsaktiviteter. Lämningarna utgjordes i huvudsak av stolphål och härdar.

Vid efterföljande förundersökning under hösten 2009 har boplotsområdet kunnat avgränsas till ytorna runt det impediment, som är beläget mitt i förundersökningsområdet. I samband med fältarbetet framkom ytterligare anläggningar, vilka i stort sett tillhör den repertoar av förhistoriska anläggningstyper som vanligtvis kommer fram i boplatssammanhang. Utifrån ¹⁴C-analysen vet vi att boplotsaktiviteterna huvudsakligen ägde rum under romersk järnålder. Eventuellt kan vissa aktiviteter ha skett redan under förromersk järnålder. De romerska järnålderdateringarna stämmer tidsmässigt väl överens med de förhistoriska gravar som finns registrerade i boplotsområdets absoluta närhet.

Boplatslämningarna utgör sannolikt delar av en förhistorisk gård som kan ha bestått av en eller flera långhus samt eventuella förrådshus.

Utifrån vad som framkommit bedöms området ha stor kunskapspotential och vara av vetenskapligt intresse inte minst då det gäller att få grepp om den lokala bebyggelseutvecklingen under framförallt äldre järnålder.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens tillstånd:431-3494-09

Jönköpings läns museums dnr:189/09

Beställare:Jönköpings kommun, Tekniska
kontoret

Rapportansvarig:Håkan Hylén

Fältansvarig:Håkan Hylén

Fältpersonal:Håkan Hylén, Anna Ödeén

Fältarbetstid:2009-09-02–04; 2009-09-
09–11

Län:Jönköping

Kommun:Jönköping

Socken:Ölmstad

Fastighetsbeteckning:Ölmstad 5:28

Belägenhet:Ekonomiska kartans blad,
Ölmstad 7E 4d

Koordinater:x6422950, y1416570

Undersökningsyta:7 700 m²

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Tryckta och otryckta källor

- Artelius, T. & Lindqvist, M. 2007. *Döda minnen*. Riksantikvarieämbetet. Arkeologiska undersökningar. Skrifter 70. Stockholm.
- Cassel, K. Red. 2005. Arkeologiskt program för Jönköpings läns museum. Jönköping.
- Hjorth, I. 1987. Naturen på Småländska höglandets hjassa. *Småländska kulturbilder 1986–87. Meddelanden från Jönköpings läns hembygdsförbund och stiftelsen Jönköpings läns museum LVIII*. Jönköping.
- Hyenstrand, Å. 1979. *Arkeologisk regionindelning av Sverige*. Arbetshandling. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Hylén, H. 2007. *Ölmstad i blickfånget. Arkeologisk förundersökning inför planerad bostadsbebyggelse inom fastigheten Ölmstad 5:28. Ölmstads socken i Jönköpings kommun. Jönköpings län*. Jönköpings läns museum, Arkeologisk rapport 2007:21. Jönköping.
- Hylén, H. 2008. *Ölmstad 5:28. Arkeologisk utredning med anledning av Jönköpings kommuns planerade förvärv av fastigheten Ölmstad 5:28 inför exploatering för bostadsändamål. Ölmstads socken i Jönköpings kommun. Jönköpings län*. Jönköpings läns museum, Arkeologisk rapport 2008:95. Jönköping.
- Hylén, H. 2009. *För folk och få. Om tre järnåldersgårdar i nordöstra Småland. Arkeologisk undersökning inom RAÄ 104 inför planerad bostadsbebyggelse inom fastigheten Ölmstad 2:16. Ölmstads socken i Jönköpings kommun. Jönköpings län*. Jönköpings läns museum, arkeologisk rapport 2008:30. Jönköping.
- Lag (1988:950) om kulturminnen m m. Utfärdad: 1988-06-30. Kulturdepartementet. Tillgänglig på internet (2009-11-11): <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1988:950>
- Olausson, M. 1997. Hus och tomt i Uppland och Södermanland under yngre bronsålder och äldre järnålder. *Hus och tomt i Norden under förhistorisk tid. Bebyggelsehistorisk tidskrift. Nr 33*. Red. Kyhlberg, O. s. 95–116.
- Selinge, K-G. 1994. Gravar och järnåldersbygd. *Kulturminnen och kulturmiljövård*. Red. Selinge, K-G. s. 28–35. Sveriges Nationalatlas. Stockholm.
- Waldemarson, D. 1984. Jönköpingstraktens landformer. *Småländska kulturbilder 1983. Meddelanden från Jönköpings läns hembygdsförbund och stiftelsen Jönköpings läns museum LV*. Jönköping.

Arkiv

- Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem (FMIS). Stockholm. Länk: <http://www.fmis.raa.se/fmis/>
- Topografiska arkivet. Jönköpings läns museum.

Kartunderlag

- Storskifteskarta över Ölmstad*. 1774. Akt 18.
- Lagaskifteskarta över Ölmstad*. 1849. A. J. Engström. Akt LMS E 139-46:4.

Fornlämningar i Ölmostads socken

I tabellen redovisas de fornlämningar som nämns i avsnittet *Boplatsspår i Ölmostadsdalen* och finns förtecknade i FIGUR 2. Fornlämningarna har registrerats tidigare vid fornminnesinventeringar i Ölmostads socken. Uppgifterna kommer från inventeringsböckerna och är hämtade ur Riksantikvarieämbetets fornminnesinformations-system (FMIS).

Fornlämningsnr	Lämningstyp	Anmärkning
2	Grav	1 kvadratisk, stenfylld stensättning
5	Grav	1 kvadratisk röse
8	Gravfält	5 högar, 1 rund, övertorvad stensättning, 1 kvadratisk stensättning
9	Grav	1 kvadratisk stensättning
10	Gravfält	1 röse, 5 runda stensättningar, 5 kvadratiske stensättningar, 2 rektangulära stensättningar, 2 kvadratiske stenkretsar
11	Gravfält	1 röse, 3 runda stensättningar, 1 kvadratisk stensättning
13	Gravfält	1 röse, 3 kvadratiske stensättningar
16	Gravfält	1 kvadratisk röse, 2 kvadratiske stensättningar, 1 oregelbunden stensättning
22	Grav	1 rest av oregelbunden stensättning
40	Grav?	1 närmast rund stensättning?
41	Grav?	1 kvadratisk stensättning?
42	Gravfält	5 runda stensättningar, 1 kvadratisk stensättning, 1 oregelbunden stensättning
65	Grav?	1 kvadratisk stensättning?
66	Gravar	1 kvadratisk stensättning, 1 stensättningsliknande lämning, 2 runda stensättningar
70	Grav	1 kvadratisk stensättning
97	Grav	1 rund stensättning
104	Boplat	flertal stolphål, nedgrävningar, hårdar, kokgropar, hägnader, långhus (se rapporter av Hylén 2007a, 2007b och 2008)

Anläggningstabell

I tabellen redovisas de anläggningar som påträffades vid förundersökningen. Vid bedömning av anläggningarna har följande typindelning använts: hård, sotfläck, nedgrävning samt stolphål med eller utan stenskoning.

I kolumnen *Beskrivning* redovisas de anläggningar som har undersökts och dokumenterats i fält. Här framgår också vilka anläggningar som endast okulärbedömts utifrån hur de framträdde i ytplanet. En del anläggningar har även sorterats bort i samband med fältundersökningen. Det framgår i kolumnen *Anl typ* vilka som utgått. Om prover har samlats in och analyserats från en anläggning, anges prov- eller labbnummer i kolumnen *Analyserade prover*. Resultaten av analyserna redovisas dock i BILAGORNA 4–5.

Samtliga anläggningar redovisas på översiktliga anläggningsplaner i BILAGORNA 6–7. Inmätningarna har gjorts med nätverks-RTK utifrån rikets koordinatnät: RT90 2,5 gon V 0:-15.

Anl nr	Anl typ	Anmärkning/beskrivning	Analyserade prover	Djup (m)	Ytarea (m ²)	x-koordinat	y-koordinat
200	Stolphål, stenskott	Undersökt. Gråbrun, humös lera, stenar, ca 0,05–0,10 m stora, 5 st (stenskoning).		0,10	0,06	6422976,42	1416605,91
207	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,04	6422976,50	1416606,32
214	Stolphål, stenskott	Undersökt. Gråbrun, humös lera, stenar, ca 0,04–0,06 m stora, 5 st (stenskoning).		0,14	0,02	6422975,72	1416605,37
221	Stolphål, stenskott	Undersökt. Gråbrun humös lera, stenar, ca 0,05–0,10 m stora, 3 st (stenskoning).		0,15	0,04	6422966,94	1416603,55
228	Utgår	Undersökt				6422968,57	1416601,06
236	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422968,23	1416598,62
243	Nedgrävning	Okulärbedömd			0,23	6422968,60	1416594,77
253	Utgår	Undersökt				6422968,28	1416597,11
259	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422967,82	1416595,65
266	Utgår	Undersökt				6422970,76	1416593,80
274	Stolphål, stenskott	Undersökt. Gråbrun, humös lera, sten, ca 0,10 m stor, 1 st (stenskoning)		0,16	0,05	6422970,66	1416592,03
283	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422972,16	1416585,30
290	Stolphål	Undersökt. Gråbrun, humös lera. Provtagen	Vedartsprov (AS290) ¹⁴ C-prov (Beta–265959)		0,05	6422971,62	1416584,81
298	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,03	6422972,14	1416581,98
305	Stolphål	Undersökt. Gråbrun, humös lera		0,07	0,03	6422972,26	1416579,56
312	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,03	6422974,18	1416578,77
319	Stolphål	Undersökt. Brun, humös lera		0,14	0,06	6422973,15	1416578,63

Anl nr	Anl typ	Anmärkning/beskrivning	Analyserade prover	Djup (m)	Ytarea (m ²)	x-koordinat	y-koordinat
327	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,05	6422973,15	1416576,93
335	Stolphål	Okulärbedömd			0,06	6422973,77	1416573,96
343	Nedgrävning	Okulärbedömd			0,12	6422975,46	1416574,69
351	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422973,32	1416574,43
358	Utgår	Undersökt				6422974,73	1416572,68
365	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,05	6422974,15	1416571,01
373	Stolphål	Undersökt. Gråbrun, humös lera med inslag av grus eller småsten		0,15	0,09	6422975,05	1416568,84
381	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422975,79	1416567,51
388	Stolphål	Okulärbedömd			0,07	6422975,31	1416567,47
396	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422975,52	1416567,67
403	Stolphål	Undersökt. Brun, humös lera		0,10	0,04	6422976,67	1416563,37
410	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422976,38	1416564,20
416	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422977,22	1416564,63
423	Stolphål	Undersökt. Brun, humös lera		0,11	0,05	6422976,20	1416562,19
430	Stolphål, stenskott	Undersökt. Brun, humös lera, sten, ca 0,15 m stor, 1 st (stenskoning)		0,09	0,05	6422976,20	1416561,81
437	Utgår	Undersökt				6422976,21	1416561,43
444	Utgår	Undersökt				6422978,89	1416560,32
451	Utgår	Undersökt				6422978,90	1416560,07
458	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,05	6422977,95	1416563,61
465	Stolphål	Undersökt. Rödbrun till grå lera med något humösare inslag		0,19	0,04	6422949,07	1416557,88
472	Utgår	Undersökt				6422948,55	1416557,86
479	Utgår	Undersökt				6422948,26	1416557,73
485	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422948,10	1416557,88
492	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422947,91	1416557,80
499	Stolphål	Undersökt. Gråbrun, humös lera		0,06	0,04	6422947,37	1416557,43
506	Stolphål	Undersökt. Grå, något humös lera		0,08	0,05	6422948,67	1416557,38
513	Stolphål	Undersökt. Grå till ljus rödbrun, humös lera		0,07	0,05	6422949,10	1416556,96
520	Stolphål	Okulärbedömd			0,06	6422947,28	1416558,81
528	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422947,25	1416559,42
535	Utgår	Undersökt				6422947,46	1416559,71
542	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422947,26	1416561,19
549	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422947,59	1416561,30
555	Utgår	Undersökt				6422948,56	1416561,93
562	Stolphål	Undersökt. Ljust gråbrun, humös lera		0,09	0,03	6422947,87	1416563,61
568	Stolphål	Undersökt. Ljust gråbrun, humös lera		0,08	0,03	6422947,82	1416564,48
575	Stolphål	Undersökt. Ljust gråbrun, humös lera		0,06	0,06	6422947,45	1416564,53
583	Utgår	Undersökt				6422948,47	1416564,94
590	Stolphål	Okulärbedömd			0,05	6422948,80	1416564,94
597	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422947,98	1416565,56
604	Stolphål	Okulärbedömd			0,05	6422947,85	1416566,04
611	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422948,70	1416567,54

Anl nr	Anl typ	Anmärkning/beskrivning	Analyserade prover	Djup (m)	Ytarea (m ²)	x-koordinat	y-koordinat
618	Utgår	Undersökt				6422949,41	1416567,42
625	Stolphål	Undersökt. Gråbrun, något humös lera		0,15	0,08	6422947,36	1416567,81
634	Nedgrävning	Okulärbedömd			0,84	6422947,30	1416566,87
648	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422947,31	1416571,00
655	Utgår	Undersökt				6422947,60	1416572,01
662	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422948,88	1416575,90
669	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422947,62	1416576,61
676	Stolphål	Okulärbedömd			0,01	6422948,86	1416577,15
682	Stolphål	Undersökt. Gråbrun lera		0,18	0,07	6422948,56	1416578,49
690	Utgår	Undersökt				6422948,03	1416579,85
697	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,04	6422948,17	1416580,27
704	Utgår	Undersökt				6422948,64	1416580,46
712	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422948,21	1416580,53
719	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422947,45	1416580,11
726	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,02	6422947,11	1416579,80
733	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,03	6422946,89	1416579,90
740	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,02	6422946,68	1416580,03
747	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422946,57	1416579,86
753	Utgår	Undersökt				6422947,13	1416580,22
761	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422947,53	1416580,40
767	Utgår	Undersökt				6422948,86	1416580,86
774	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422949,21	1416581,03
781	Utgår	Undersökt				6422948,71	1416582,04
789	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422947,49	1416581,64
795	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun lera, stenar, ca 0,05 m stora, 2 st (stenskoning)		0,15	0,03	6422947,18	1416581,59
802	Utgår	Undersökt				6422946,72	1416582,27
809	Stolphål	Okulärbedömd			0,05	6422946,92	1416582,36
817	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422947,56	1416582,81
824	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422947,55	1416583,46
831	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422947,82	1416583,84
839	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422947,62	1416584,36
847	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422946,97	1416584,57
854	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422946,65	1416584,44
861	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422946,40	1416584,59
868	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun lera, stenar, ca 0,05-0,08 m stora (stenskoning)		0,18	0,03	6422946,44	1416584,24
875	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422947,36	1416585,26
882	Stolphål	Okulärbedömd			0,01	6422947,89	1416585,16
888	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422948,72	1416585,56
895	Stolphål	Undersökt. Mörkbrun, mycket styv lera		0,18	0,04	6422947,36	1416585,85
902	Stolphål	Undersökt. Mörkbrun, mycket styv lera		0,15	0,03	6422947,88	1416586,57
909	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,06	6422948,41	1416586,65

Anl nr	Anl typ	Anmärkning/beskrivning	Analyserade prover	Djup (m)	Ytarea (m ²)	x-koordinat	y-koordinat
917	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun, mycket styv lera, sten, ca 0,05 m stor, 1 st (stenskonig)		0,17	0,06	6422947,22	1416587,31
924	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422946,30	1416586,04
931	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422947,09	1416588,08
937	Stolphål	Okulärbedömd			0,01	6422947,51	1416587,99
944	Härd	Okulärbedömd			2,11	6422939,45	1416587,86
960	Härd	Okulärbedömd			0,31	6422940,63	1416586,71
970	Härd	Okulärbedömd			0,12	6422940,94	1416586,17
977	Härd	Okulärbedömd, provtagen	Vedartsprov (AH977) ¹⁴ C-prov (Beta-265960)		0,49	6422940,05	1416586,53
988	Härd	Okulärbedömd			0,65	6422939,22	1416586,34
1000	Härd	Okulärbedömd			0,40	6422939,60	1416585,35
1010	Stolphål	Okulärbedömd			0,05	6422940,08	1416585,36
1017	Stolphål	Okulärbedömd			0,05	6422940,30	1416585,09
1024	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,03	6422937,77	1416586,70
1031	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422937,81	1416587,57
1038	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422937,08	1416587,30
1045	Stolphål	Okulärbedömd			0,01	6422936,90	1416587,29
1052	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422937,19	1416585,71
1059	Stolphål	Okulärbedömd			0,06	6422936,96	1416585,60
1067	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,03	6422937,35	1416584,75
1073	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,07	6422936,60	1416584,51
1081	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422936,22	1416584,51
1088	Stolphål	Okulärbedömd			0,13	6422935,94	1416586,23
1096	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422937,75	1416585,95
1103	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422936,46	1416586,18
1110	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422935,65	1416586,79
1117	Stolphål	Okulärbedömd			0,01	6422934,86	1416584,45
1124	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422933,20	1416584,44
1131	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422931,70	1416586,01
1138	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422931,47	1416586,05
1145	Stolphål	Okulärbedömd			0,05	6422931,33	1416586,34
1152	Sotfläck	Okulärbedömd			0,19	6422931,06	1416585,59
1162	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun, styv lera, sten, ca 0,05 m stor, 1 st (stenskonig)		0,12	0,04	6422929,76	1416584,78
1169	Utgår	Undersökt				6422929,62	1416584,30
1177	Nedgrävning	Okulärbedömd			0,10	6422928,56	1416586,15
1186	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422928,89	1416584,25
1193	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun, styv lera, stenar, ca 0,05, 0,10 m stora, 4 st (stenskonig)		0,16	0,04	6422926,98	1416586,06
1200	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422926,73	1416586,63
1207	Härd	Okulärbedömd			0,67	6422922,66	1416584,09
1218	Härd	Okulärbedömd			0,63	6422922,83	1416585,52
1537	Utgår	Undersökt				6423013,83	1416605,96
1542	Utgår	Undersökt				6423012,80	1416605,06

Anl nr	Anl typ	Anmärkning/beskrivning	Analyserade prover	Djup (m)	Ytarea (m ²)	x-koordinat	y-koordinat
1549	Stolphål	Undersökt. Gråbrun, humös lera		0,05	0,08	6423012,30	1416603,59
1556	Stolphål	Undersökt. Brun, humös lera		0,08	0,04	6423011,84	1416602,61
1562	Härd	Okulärbedömd			0,56	6423010,88	1416599,88
1573	Stolphål	Undersökt. Brun, humös lera, kolfragment. Provtagen		0,13	0,01	6423009,42	1416598,06
1577	Utgår	Undersökt				6423009,42	1416597,58
1582	Utgår	Undersökt				6423009,80	1416597,59
1588	Stolphål	Undersökt. Brun, humös lera		0,15	0,09	6423007,88	1416597,46
1596	Stolphål	Undersökt. Brun, humös lera		0,09	0,08	6423007,02	1416594,10
1603	Stolphål	Okulärbedömd			0,06	6423005,29	1416594,27
1610	Härd	Okulärbedömd			0,31	6423002,86	1416591,95
1620	Stolphål	Okulärbedömd			0,07	6423002,54	1416589,22
1627	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,06	6423001,69	1416588,09
1634	Härd	Okulärbedömd			0,28	6423001,21	1416589,17
1643	Härd	Okulärbedömd, provtagen	Vedartsprov (AH1643) ¹⁴ C-prov (Beta-265961)		0,50	6422997,38	1416586,69
1652	Härd	Okulärbedömd			0,53	6422995,26	1416586,37
1660	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun, humös lera, stenar, ca 0,05–0,08, 3 st samt sten, ca 0,15 m stor, 1 st (stenskoning)		0,17	0,03	6422993,96	1416586,92
1665	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun, humös lera, sten, ca 0,08 m stor, 1 st (stenskoning)		0,13	0,03	6422993,74	1416586,47
1670	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422993,13	1416588,32
1676	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun, humös lera, stenar, ca 0,05 m stora, 2 st (stenskoning)		0,14	0,05	6422989,75	1416586,13
1682	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422988,04	1416586,62
1688	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,12	6422986,43	1416585,77
1695	Utgår	Undersökt				6422984,45	1416586,62
1701	Utgår	Undersökt				6422980,17	1416585,30
1708	Utgår	Undersökt				6423028,59	1416602,89
1714	Utgår	Undersökt				6423025,47	1416603,03
1719	Utgår	Undersökt				6423025,40	1416601,65
1725	Härd	Okulärbedömd, provtagen	Vedartsprov (AH1725) ¹⁴ C-prov (Beta-265962)		0,30	6423019,83	1416598,95
1735	Utgår	Undersökt				6423020,48	1416598,41
1741	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,06	6423017,67	1416591,64
1749	Stolphål, stenskott	Undersökt. Brun, humös lera, sten, ca 0,12 m stor, 1 st (stenskoning)		0,14	0,04	6423018,53	1416589,59
1756	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6423018,79	1416588,28
1763	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,08	6423016,87	1416589,62
1780	Stolphål	Undersökt. Grå, humös lera		0,11	0,04	6422938,15	1416569,04
1786	Utgår	Undersökt				6422937,89	1416568,44
1793	Stolphål	Undersökt. Grå, humös lera		0,06	0,03	6422937,68	1416568,33
1800	Stolphål	Undersökt. Brun till gråbrun, humös lera. I stolphålet påträffades 1 fragment av bränd lera (F1)		0,06	0,08	6422937,40	1416567,76

Anl nr	Anl typ	Anmärkning/beskrivning	Analyserade prover	Djup (m)	Ytarea (m ²)	x-koordinat	y-koordinat
1808	Utgår	Undersökt				6422936,95	1416568,25
1815	Utgår	Undersökt				6422936,50	1416568,96
1822	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,08	6422934,25	1416569,23
1830	Utgår	Undersökt				6422931,24	1416567,79
1837	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,03	6422931,12	1416567,42
1843	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422930,95	1416567,49
1848	Utgår	Undersökt				6422906,87	1416595,06
1853	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun, styv lera, sten, ca 0,08 m stor, 1 st (stenskonning)		0,09	0,03	6422906,19	1416594,24
1858	Härd	Okulärbedömd			0,93	6422904,11	1416596,32
1864	Stolphål	Undersökt. Brun, humös lera		0,12	0,35	6422894,14	1416584,96
1869	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun, styv lera, stenar, ca 0,15–0,40 m stora (stenskonning). Stolphålet var nedgrävt i intilliggande anläggning, nedgrävning (AN2358)		0,24	0,05	6422892,12	1416604,57
1878	Utgår	Undersökt				6422931,04	1416567,71
1885	Utgår	Undersökt				6422940,52	1416568,89
1892	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422930,40	1416567,69
1899	Utgår	Undersökt				6422929,93	1416567,29
1906	Utgår	Undersökt				6422929,90	1416567,69
1913	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422928,96	1416567,96
1920	Utgår	Undersökt				6422928,36	1416568,31
1927	Utgår	Undersökt				6422928,49	1416567,65
1934	Nedgrävning	Okulärbedömd			0,08	6422927,51	1416567,22
1942	Nedgrävning	Undersökt. Ljust gråbrun, något humös lera		0,12	0,22	6422926,45	1416568,33
1952	Utgår	Undersökt				6422926,24	1416568,91
1959	Utgår	Undersökt				6422925,63	1416567,56
1966	Utgår	Undersökt				6422925,37	1416567,53
1973	Utgår	Undersökt				6422925,37	1416567,19
1980	Utgår	Undersökt				6422922,69	1416567,51
1987	Stolphål	Okulärbedömd			0,05	6422938,41	1416567,72
1994	Stolphål	Undersökt. Rödbrun till grå lera med något humösare inslag		0,15	0,03	6422949,23	1416558,13
2001	Stolphål	Undersökt. Mörkbrun, humös lera		0,19	0,02	6422966,17	1416604,92
2008	Nedgrävning	Undersökt. Mörkbrun, humös lera		0,17	0,27	6422985,67	1416586,60
2022	Utgår	Undersökt				6422910,34	1416590,89
2029	Utgår	Undersökt				6422910,46	1416589,87
2036	Stolphål	Okulärbedömd			0,07	6422903,19	1416595,65
2043	Nedgrävning	Okulärbedömd			0,18	6422902,51	1416594,94
2052	Sotfläck	Okulärbedömd			0,05	6422896,86	1416589,96
2062	Sotfläck	Okulärbedömd			0,13	6422896,79	1416590,42
2069	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun, sotig lera, sten, ca 0,10 m stor, 1 st (stenskonning)		0,06	0,08	6422896,49	1416589,85
2077	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,08	6422895,96	1416589,29

Anl nr	Anl typ	Anmärkning/beskrivning	Analyserade prover	Djup (m)	Ytarea (m ²)	x-koordinat	y-koordinat
2085	Härd	Okulärbedömd, provtagen	Vedartsprov (AH2085) ¹⁴ C-prov (Beta-265963)		0,46	6422896,00	1416606,10
2095	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422900,81	1416608,24
2103	Utgår	Undersökt				6422905,01	1416611,95
2110	Stolphål	Undersökt. Brun, humös lera		0,17	0,03	6422909,25	1416612,83
2117	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,03	6422910,02	1416613,16
2125	Utgår	Undersökt				6422911,74	1416614,44
2132	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422911,34	1416615,60
2139	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,07	6422912,00	1416615,16
2148	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422913,92	1416616,02
2156	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,06	6422915,29	1416615,76
2173	Stolphål	Okulärbedömd			0,02	6422917,69	1416617,37
2180	Stolphål	Okulärbedömd			0,07	6422917,73	1416616,92
2188	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun, styv lera, sten, ca 0,10 m stor, 1 st (stenskonig)		0,19	0,03	6422918,92	1416619,43
2195	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,14	6422921,03	1416619,76
2204	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,03	6422924,89	1416622,17
2211	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,05	6422925,56	1416622,43
2218	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,04	6422925,74	1416622,16
2225	Utgår	Undersökt				6422926,14	1416623,24
2232	Stolphål	Okulärbedömd			0,04	6422926,47	1416623,08
2239	Stolphål	Undersökt. Mörkbrun, humös lera		0,04	0,05	6422927,68	1416623,33
2246	Stolphål	Okulärbedömd			0,06	6422931,12	1416624,03
2253	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,02	6422931,42	1416624,23
2259	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,06	6422932,86	1416624,31
2266	Stolphål	Undersökt. Grå till rödbrun, humös, grusig lera		0,08	0,04	6422934,98	1416626,00
2273	Stolphål	Okulärbedömd			0,05	6422937,78	1416625,15
2280	Stolphål	Undersökt. Mörkbrun, humös lera		0,09	0,06	6422918,33	1416627,36
2287	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,03	6422917,81	1416630,31
2293	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,05	6422916,81	1416629,87
2300	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,04	6422913,66	1416634,75
2307	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422915,81	1416634,35
2314	Stolphål, stenskott	Undersökt. Mörkbrun, styv lera, sot, kolfragment, stenar, ca 0,05 m stora, 2 st (stenskonig), samt stenar, ca 0,20–0,30 m stora, 2 st (stenskonig). Provtagen	Vedartsprov (AT2314) ¹⁴ C-prov (Beta-265964)	0,12	0,09	6422915,34	1416634,83
2323	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,08	6422904,69	1416618,11
2331	Stolphål, stenskott	Okulärbedömd			0,03	6422903,19	1416617,47
2338	Stolphål	Okulärbedömd			0,03	6422901,55	1416618,53
2345	Stolphål	Okulärbedömd			0,05	6422903,10	1416619,98
2352	Stolphål	Undersökt. Brungrå, humös lera		0,07	0,01	6422897,73	1416620,62
2358	Nedgrävning	Undersökt. Ljusbrun, styv lera med humösa inslag. Undersökt. I kanten på nedgrävningen fanns ett stolphål (AT1869)		0,20	0,67	6422892,69	1416604,43

Anl nr	Anl typ	Anmärkning/beskrivning	Analyserade prover	Djup (m)	Ytarea (m ²)	x-koordinat	y-koordinat
2376	Stolphål, stenskott	Undersökt. Grå och ställvis rödbrun, humös lera, sten, ca 0,08 m stor, 1 st (stenskonig)		0,09	0,07	6422939,47	1416626,63
2383	Stolphål, stenskott	Undersökt. Gråbrun, humös lera. sten, ca 0,09 m stor, 1 st (stenskonig)		0,20	0,02	6422938,76	1416625,16
2390	Stolphål	Okulärbedömd			0,05	6422939,59	1416625,30
2397	Utgår	Undersökt				6422940,81	1416625,16
2404	Utgår	Undersökt				6422952,10	1416629,08
2411	Stolphål, stenskott	Undersökt. Ljust gråbrun, humös lera, sten, ca 0,08 m stor, 1 st (stenskonig)		0,06	0,03	6422953,31	1416627,69

Fynd

Vid förundersökningen visade sig delar av boplatssytan utgöras av mycket styv lera, vilket kan ha medfört att ytan har plöjts hårdare på dessa ställen. Även ett stort antal dräneringsdiken påträffades, som under senare århundraden genomskurit boplatssytan. Både den styva lera och senare tiders odlingsaktiviteter har sannolikt förstört fyndförande lager inom boplatssytan.

Endast ett fynd har påträffats. Det rör sig om ett fragment av bränd lera som noterades i ett stolphål (AS1800) i schakt S1277. Fyndet har även markerats på anläggningsplanen (BILAGA 7).

Fyndnr	Sakord	Material	Anmärkning	Antal fragment	Vikt (gram)	Fyndkontext	x-koordinat	y-koordinat
F1	Bränd lera	Ler	Järnoxidhaltig lera?	1	3,0	Stolphål (AS1800)	6422937,40	1416567,76

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 0954

**Vedartsanalyser på material från Jönköpings län,
Ölmstads sn. Raä 105.**

Adress:
Kattås
670 20 GLAVA

Telefon:
0570/420 29
E-post: vedlab@telia.com

Bankgiro:
5713-0460

Organisationsnr:
650613-6255

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 0954

2009-10-01

Vedartsanalyser på material från Jönköpings län, Ölmstads sn. Raä 105.

Uppdragsgivare: Håkan Hylén/Jönköpings läns museum

Arbetet omfattar sex kolprover från en förundersökning av en boplats av förhistorisk karaktär.

Proverna innehåller kol av ett flertal trädslag; al, ask, björk, ek, hassel, salix, tall och eventuellt asp och lind.

Kolet i ett av stolphålen är från tall. Det är inte omöjligt att det är förkolnad rest av stolpen. Vid datering får man räkna med att egenåldern kan vara hög eftersom tallen kan bli gammal och att sådana äldre träd ofta valdes i byggnadskonstruktioner. Det andra provet från stolphål innehåller kol av asp eller salix. Dessa trädslag blir inte gamla men användes heller knappast till stolpar. Kolet i provet har säkerligen ett annat ursprung vilket ger en datering som är mer allmängiltig för aktiviteter på platsen än för stolphålet i sig.

Materialet i de fyra härdarna varierar. Många olika trädslag har tydligen använts till bränsle. För tre av proverna kommer dateringsresultaten att bli tillförlitliga medan det fjärde, från AH 2085 blir lite mer osäkert. Här har jag plockat ut bitar av en tjock barkvävnad, eventuellt från lind men det kan också vara från ek eller något annat lövträd.

Variationen av trädslag i materialet tyder på ett omväxlande landskap med olika biotoper inom närområdet.

Analysresultat

Anl.	Anläggningstyp	Prov-mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-datering
AS290	Stolphål	7,0g	0,8g (4 bitar)	Tall (4 bitar)	Tall (58mg)
AT2314	Stolphål, stenskott	6,8g	<0.1g (1 bit)	Asp/salix (1 bit)	Asp/Salix (69mg)
AH977	Härd	10,2g	1,7g (5 bitar)	Ask (3 bitar) Hassel (2 bitar)	Hassel (69mg)
AH1643	Härd	30,1g	2,2g (5 bitar)	Björk (3 bitar) Ek (2 bitar)	Björk (180mg)
AH1725	Härd	14,3g	2,0g (12 bitar)	Al (3 bitar) Björk (5 bitar) Salix (2 bitar) Bark (1 bit)	Salix (47mg)
AH2085	Härd	22,7g	0,9g (6 bitar)	Ek (1 bit) Lind?, bark (5 bitar)	Bark (163mg)

Erik Danielsson/VEDLAB
Kattås
670 20 GLAVA
Tfn: 0570/420 29
E-post: vedlab@telia.com

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latín	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Al Gråal Klibbal	<i>Alnus sp.</i> <i>Alnus incana</i> <i>Alnus glutinosa</i>	120 år	Klibbalen är starkt knuten till vattendrag. Gråalen är mer anpassningsbar.	Motståndskraftigt mot fukt. Brinner lugnt och ger mycket glöd.	Klibbalen kom söderifrån ca 5000 f.Kr. Gråalen vandrar in norrifrån ett par tusen år senare.
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	250 år	Näringsrik jord, solig växtplats.	Hård, elastisk och seg. Hjulaxlar, redskap.	Viktigt för lövtäckt. Yggdrasil var en ask. Mycket folketro knutet till asken.
Asp	<i>Populus tremula</i>	120 år	Inte så kräsen vad gäller jordmån.	Lätt och porös ved. Lätt att klyva. Tålig mot röta. Stängselstolpar, båtar takspån.	För lövtäckt och barkbröd.
Asp/Salix	<i>Populus tremula</i> / <i>Salix</i>	120/ 60 år			Ibland är det omöjligt att skilja asp från Salixsläktet.
Björk Glasbjörk Vårtbjörk	<i>Betula sp.</i> <i>Betula pubescens</i> <i>Betula pendula</i>	300 år	Glasbjörken är knuten till fuktig mark gärna i närhet till vattendrag. Vårtbjörken är anspråkslös och trivs på torr näringsfattig mark. Båda arterna är ljuskrävande.	Stark och seg ved. Redskap, asklut, träkol. Ger mycket glöd.	Glasbjörk bildar även underarten Fjällbjörk. Förutom veden har nävern haft stor betydelse som råmaterial till slöjd.
Ek	<i>Quercus robur</i>	500-1000 år	Växer bäst på lerhaltiga mulljordar men klarar också mager och stenig mark. Vill ha ljus, skapar själv en ganska luftig miljö med rik undervegetation med tex hassel.	Hård och motståndskraftig mot väta. Båtbygge, stängselstolp, stolpar, plogar, fat. Energirik ved ger mycket glöd.	Ekollonen har använts som grisfoder. Trädet har ofta ansetts som heligt och kopplat till bla Tor. Man talar ofta om 1000-års ekar men de är sällan över 500 år.
Hassel	<i>Corylus avellana</i>	60 år	Ganska krävande på jordmån. Vill gärna ha ljus men tål beskuggning tex i ekskog.	Bildar lätt långa raka sega spön som använts till korgar och tunnband.	Vanligt träd på lövängar.
Lind	<i>Tilia cordata</i>	800 år	Näringsrika, väl dränerade, gärna steniga marker Skuggtålig.	Lätt och mjuk ved.	Innerbarken eller bastet användes till korgar och rep.
Salix Stort släkte med sälgar, pilar och viden	<i>Salix sp.</i>	60 år	Varierande anspråk vad gäller jordmån. De flesta arter är dock ljusälskande.	Mjuk och lätt ved. Dåligt som bränsle och virke.	Barken har använts till garvning.
Tall	<i>Pinus sylvestris</i>	400 år	Anspråkslös men trivs på näringsrika jordar. Den är dock ljuskrävande och blev snabbt utkonkurrerad från de godare jordarna när granen kom.	Stark och hållbar. Konstruktionsvirke, stolpar, pålar, båtbygge, kärl (ej för mat) takspån, tjärblöss, träkol, tjärbränning.	Underbarken till nödmjöl, årsskott kokades för C-vitaminerna. Även som kreatursfoder.

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomi 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färska vedprover.

¹⁴C-analys

Vid förundersökningen samlades sex kolprover in för ¹⁴C-analys. I syfte att få en rumslig spridning av dateringsresultaten har kolproverna tagits i härdar och stolphål som har varit belägna i olika delar inom förundersökningsområdet. De provtagna anläggningarna ger en uppfattning om vilket tidsdjup som det påträffade boplatssområdet har. De härdar som provtagits är: AH977, AH1643, AH1725 och AH2085, medan följande stolphål har bidragit med dateringar: AS290 och AT2314.

Analysen av kolproverna har utförts vid Beta Analytic Inc. i Florida, USA. Uppgifterna om förbehandling, metod och resultat är hämtade ur Report of Radiocarbon Dating Analyses och redovisas nedan (Darden Hood, Report Date 10/23/2009).

Pretreatment: ACID/ALKALI/ACID

The sample was first gently crushed/dispersed in deionized water. It was then given hot HCl acid washes to eliminate carbonates and alkali washes (NaOH) to remove secondary organic acids. The alkali washes were followed by a final acid rinse to neutralize the solution prior to drying. Chemical concentrations, temperatures, exposure times, and number of repetitions, were applied accordingly with the uniqueness of the sample. Each chemical solution was neutralized prior to application of the next. During these serial rinses, mechanical contaminants such as associated sediments and rootlets were eliminated. This type of pretreatment is considered a full pretreatment.

AMS Radiocarbon Dating

AMS results are derived from reduction of sample carbon to graphite (100% C), along with standards and backgrounds. The graphite is then sent for ¹⁴C-measurement in an accelerator-mass-spectrometer located at one of six collaborating research facilities, who return the results to Beta for verification, isotopic fractionation correction, calendar calibration, and reporting.

Anl nr	Anl typ	Material	¹⁴ C-ålder	Kalibrerad datering 1σ	Kalibrerad datering 2σ	Provnr
AS290	Stolphål	Tall	8170±50 BP	7250–7230 Cal BC 7190–7070 Cal BC	7330–7060 Cal BC	Beta-265959
AH977	Härd	Hassel	1830±40 BP	130–240 Cal AD	80–260 Cal AD 300–310 Cal AD	Beta-265960
AH1643	Härd	Björk	1910±40 BP	60–130 Cal AD	10–210 Cal AD	Beta-265961
AH1725	Härd	Salix	1900±40 BP	60–130 Cal AD	20–220 Cal AD	Beta-265962
AH2085	Härd	Lind?, bark	1740±40 BP	240–350 Cal AD	220–400 Cal AD	Beta-265963
AT2314	Stolphål, stenskott	Asp/salix	2240±40 BP	380–350 Cal BC 300–210 Cal BC	390–200 Cal BC	Beta-265964

FIGUR 1. I tabellen ovan redovisas värden från ¹⁴C-analysen. Följande terminologi används. BP står för Before Present och avser en tidpunkt före 1950 e Kr. Förkortningarna BC och AD anger dateringar före respektive efter Kristi födelse. Kalibrerad datering 1σ motsvarar 68,2 % sannolikhet, medan 2σ står för 95,4 %.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-24.1:lab. mult=1)

Laboratory number: **Beta-265959**

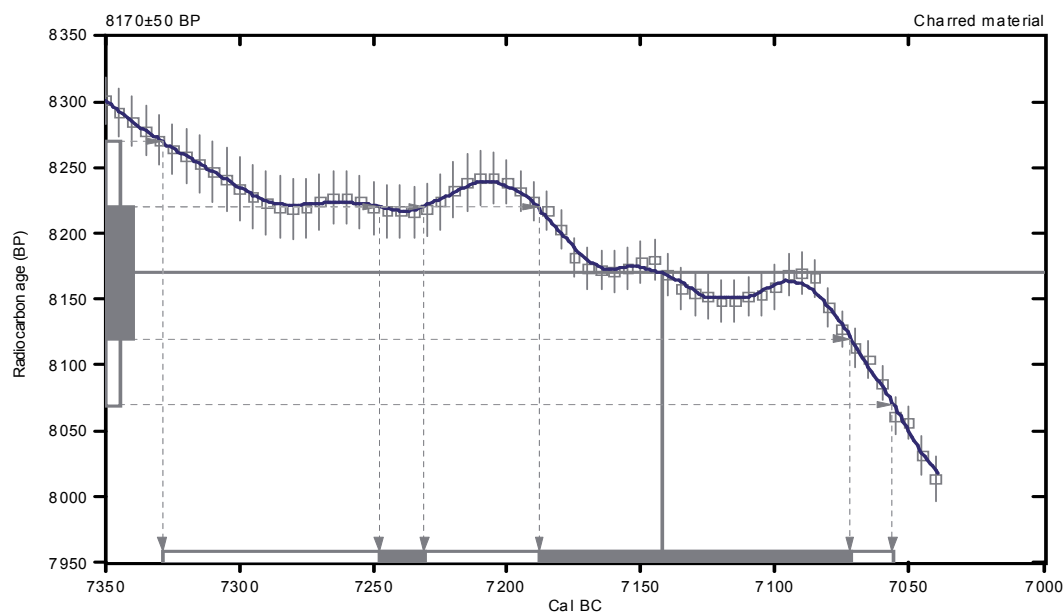
Conventional radiocarbon age: **8170±50 BP**

2 Sigma calibrated result: Cal BC 7330 to 7060 (Cal BP 9280 to 9010)
(95% probability)

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal BC 7140 (Cal BP 9090)

1 Sigma calibrated results: Cal BC 7250 to 7230 (Cal BP 9200 to 9180) and
(68% probability) Cal BC 7190 to 7070 (Cal BP 9140 to 9020)

References:

Database used

INTCAL04

Calibration Database

INTCAL04 Radiocarbon Age Calibration

IntCal04: Calibration Issue of Radiocarbon (Volume 46, nr 3, 2004).

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2), p317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

FIGUR 2. Figuren återger analysresultat efter acceleratorbestämning för prov taget i AS290. Kalibrerade årtal utmed x-axeln, teknisk ¹⁴C-ålder BP utmed y-axeln.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-27.9:lab. mult=1)

Laboratory number: **Beta-265960**

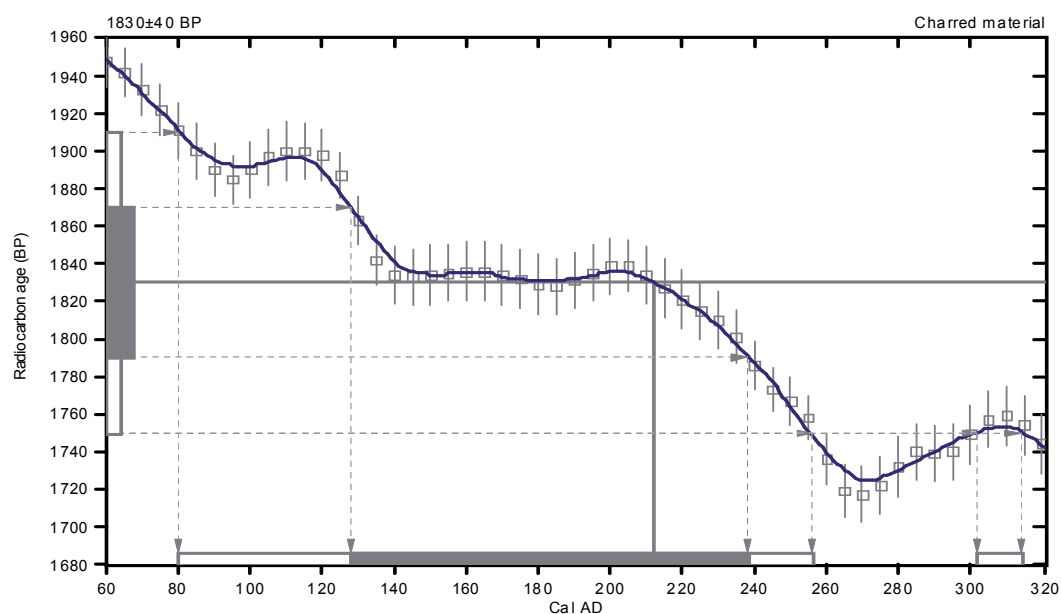
Conventional radiocarbon age: **1830±40 BP**

2 Sigma calibrated results: **Cal AD 80 to 260 (Cal BP 1870 to 1690) and**
(95% probability) Cal AD 300 to 310 (Cal BP 1650 to 1640)

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
 with calibration curve: **Cal AD 210 (Cal BP 1740)**

1 Sigma calibrated result: **Cal AD 130 to 240 (Cal BP 1820 to 1710)**
(68% probability)

References:

Database used

INTCAL04

Calibration Database

INTCAL04 Radiocarbon Age Calibration

IntCal04: Calibration Issue of Radiocarbon (Volume 46, nr 3, 2004).

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2), p317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

FIGUR 3. Figuren återger analysresultat efter acceleratorbestämning för prov taget i AH977. Kalibrerade årtal utmed x-axeln, teknisk ^{14}C -ålder BP utmed y-axeln.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-25.7;lab. mult=1)

Laboratory number: **Beta-265961**

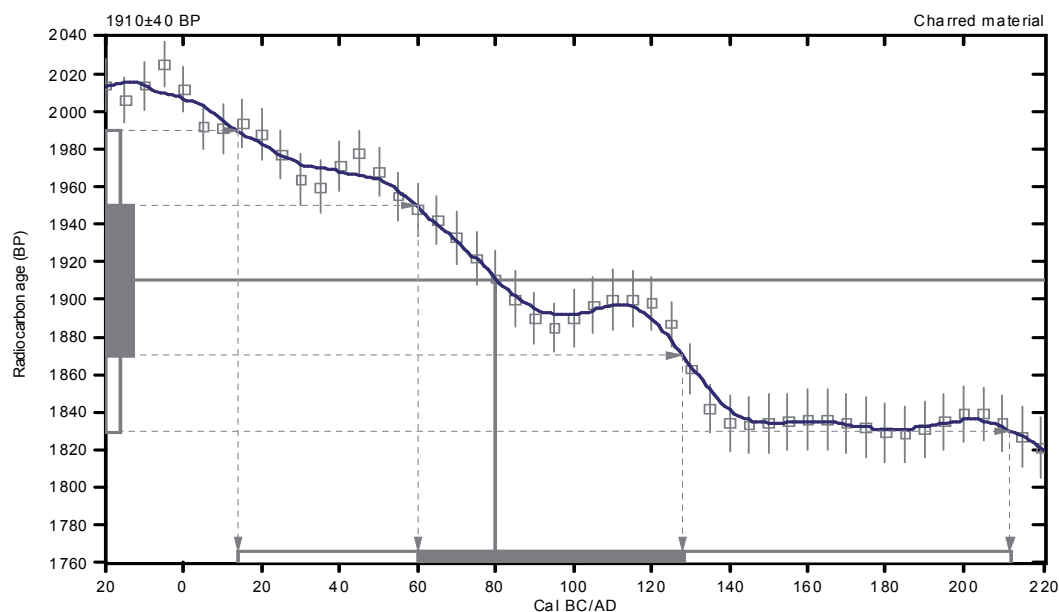
Conventional radiocarbon age: **1910±40 BP**

2 Sigma calibrated result: Cal AD 10 to 210 (Cal BP 1940 to 1740)
(95% probability)

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: **Cal AD 80 (Cal BP 1870)**

1 Sigma calibrated result: Cal AD 60 to 130 (Cal BP 1890 to 1820)
(68% probability)

References:

Database used

INTCAL04

Calibration Database

INTCAL04 Radiocarbon Age Calibration

IntCal04: Calibration Issue of Radiocarbon (Volume 46, nr 3, 2004).

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2), p317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

FIGUR 4. Figuren återger analysresultat efter acceleratorbestämning för prov taget i AH1643. Kalibrerade årtal utmed x-axeln, teknisk ¹⁴C-ålder BP utmed y-axeln.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-23.6:lab. mult=1)

Laboratory number: **Beta-265962**

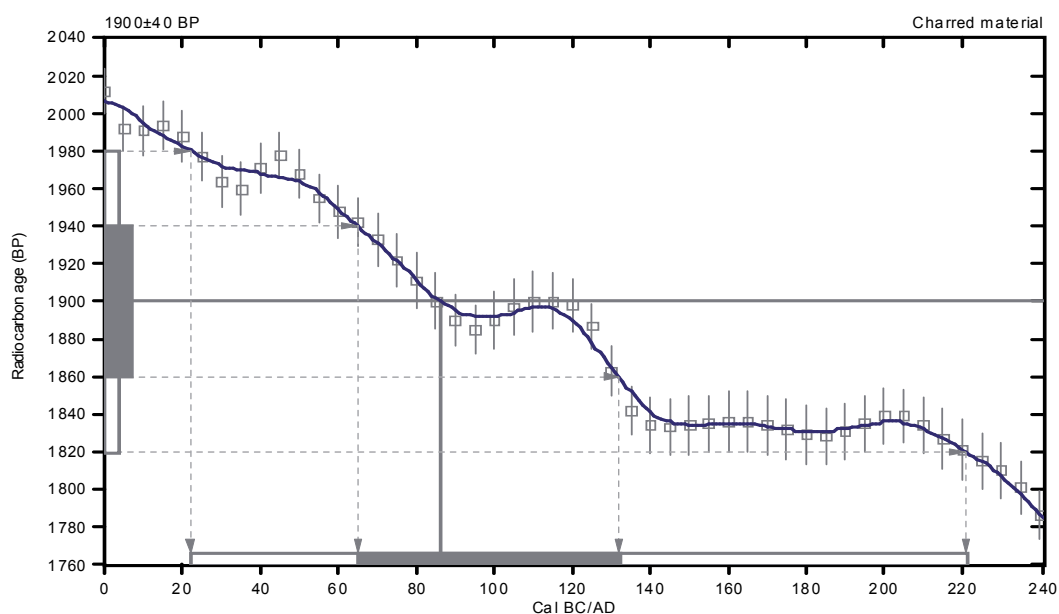
Conventional radiocarbon age: **1900±40 BP**

2 Sigma calibrated result: Cal AD 20 to 220 (Cal BP 1930 to 1730)
(95% probability)

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal AD 90 (Cal BP 1860)

1 Sigma calibrated result: Cal AD 60 to 130 (Cal BP 1880 to 1820)
(68% probability)

References:

Database used

INTCAL04

Calibration Database

INTCAL04 Radiocarbon Age Calibration

IntCal04: Calibration Issue of Radiocarbon (Volume 46, nr 3, 2004).

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2), p317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

FIGUR 5. Figuren återger analysresultat efter acceleratorbestämning för prov taget i ah1725. Kalibrerade årtal utmed x-axeln, teknisk ¹⁴C-ålder BP utmed y-axeln.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-24.3:lab. mult=1)

Laboratory number: **Beta-265963**

Conventional radiocarbon age: **1740±40 BP**

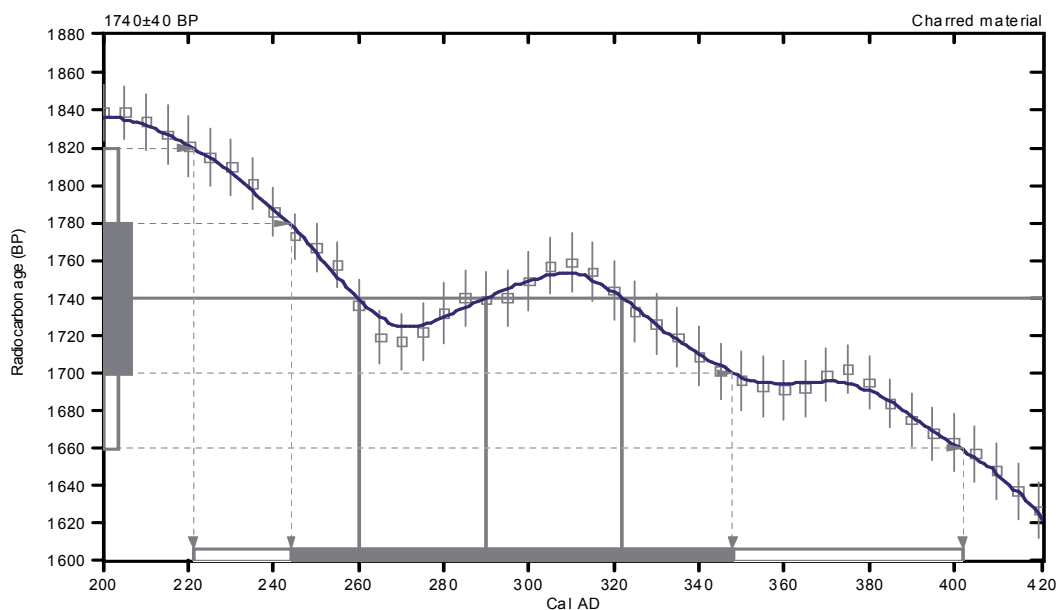
2 Sigma calibrated result: Cal AD 220 to 400 (Cal BP 1730 to 1550)
(95% probability)

Intercept data

Intercepts of radiocarbon age

with calibration curve: Cal AD 260 (Cal BP 1690) and
Cal AD 290 (Cal BP 1660) and
Cal AD 320 (Cal BP 1630)

1 Sigma calibrated result: Cal AD 240 to 350 (Cal BP 1710 to 1600)
(68% probability)

References:

Database used

INTCAL04

Calibration Database

INTCAL04 Radiocarbon Age Calibration

IntCal04: Calibration Issue of Radiocarbon (Volume 46, nr 3, 2004).

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2), p317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

FIGUR 6. Figuren återger analysresultat efter acceleratorbestämning för prov taget i AH2085. Kalibrerade årtal utmed x-axeln, teknisk ¹⁴C-ålder BP utmed y-axeln.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-24.4:lab, mult=1)

Laboratory number: **Beta-265964**

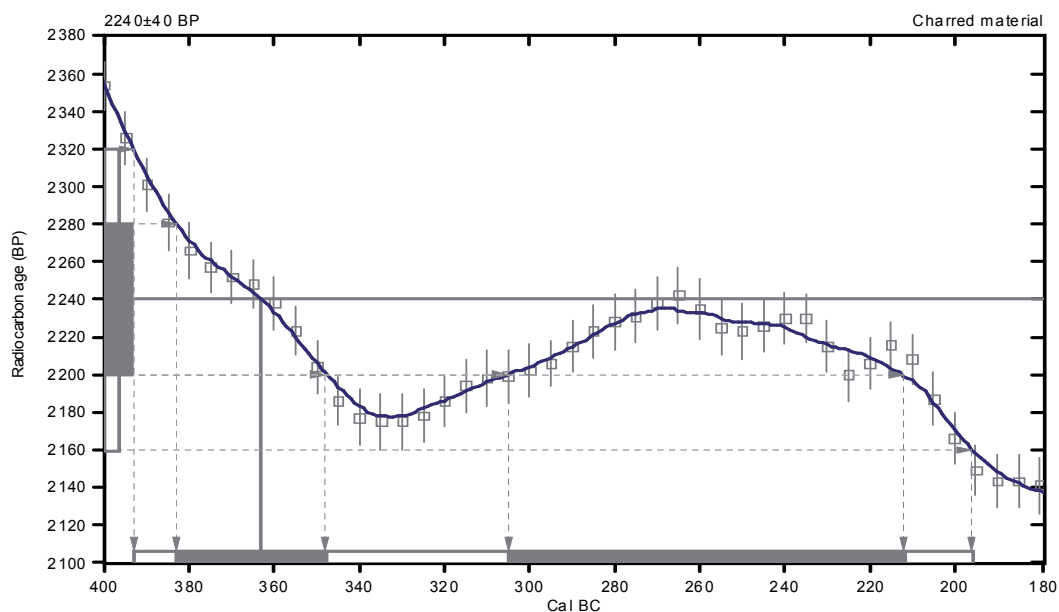
Conventional radiocarbon age: **2240±40 BP**

2 Sigma calibrated result: Cal BC 390 to 200 (Cal BP 2340 to 2150)
(95% probability)

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: **Cal BC 360 (Cal BP 2310)**

1 Sigma calibrated results: Cal BC 380 to 350 (Cal BP 2330 to 2300) and
(68% probability) **Cal BC 300 to 210 (Cal BP 2260 to 2160)**

References:

Database used

INTCAL04

Calibration Database

INTCAL04 Radiocarbon Age Calibration

IntCal04: Calibration Issue of Radiocarbon (Volume 46, nr 3, 2004).

Mathematics

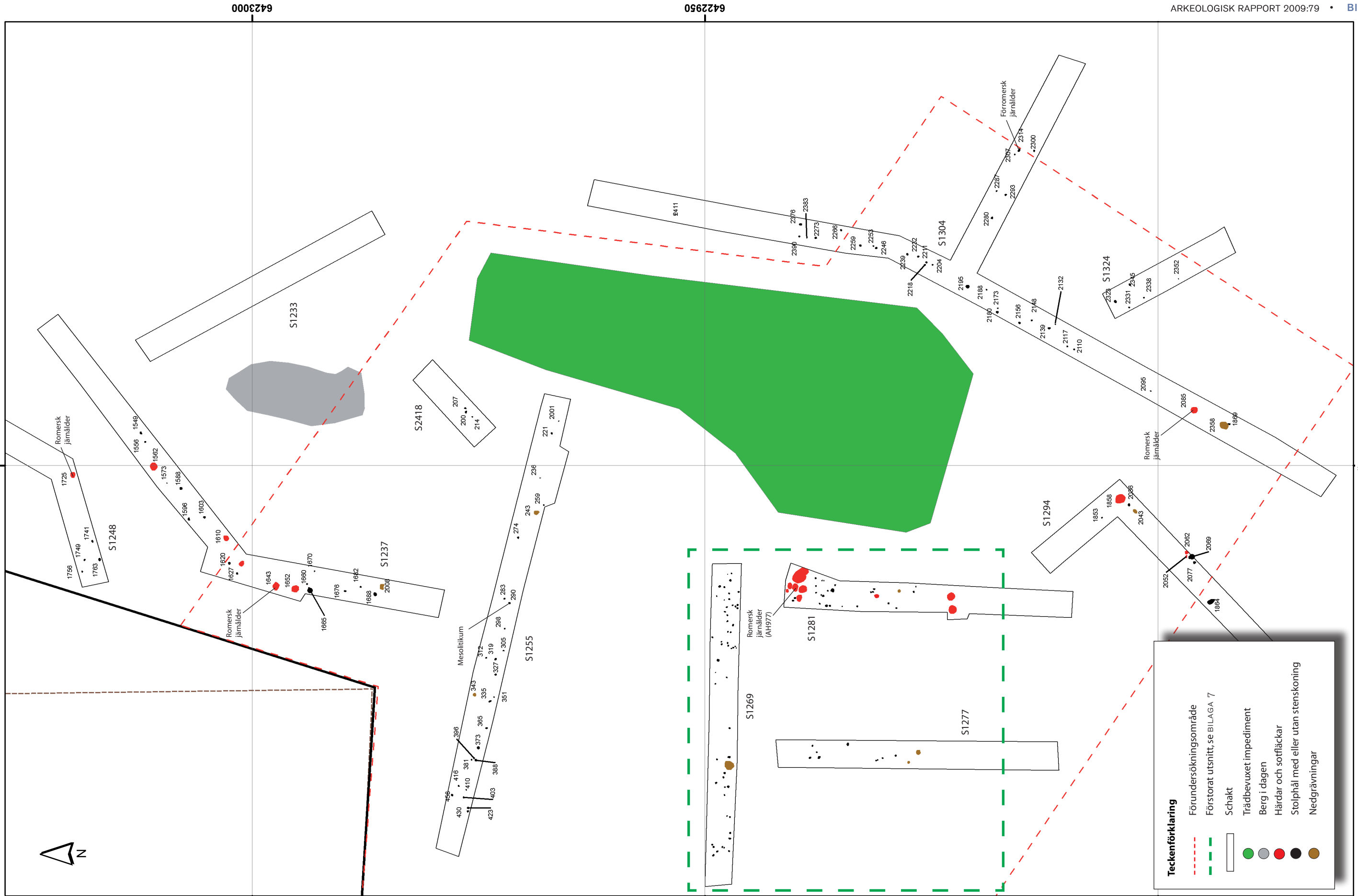
A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2), p317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

FIGUR 7. Figuren återger analysresultat efter acceleratorbestämning för prov taget i AT2314. Kalibrerade årtal utmed x-axeln, teknisk ^{14}C -ålder BP utmed y-axeln.

FIGUR 1. Utsnitt ur GSD-Fastighetskartan. Skakten och de nypåtråffade boplatslämnarna, RAÄ 105. Anläggningarna inom rutan redovisas i BILAGA 8. Skala 1:400.

FIGUR 1. Utsnitt ur GSD-Fastighetskartan. Schakten och de nypåträffade boplatsslämningsarna, RAÄ 105. Den gröna streckade rutan utgör delområde inom boplatsen, se BILAGA 7. Skala 1:200.

Under september 2009 genomförde Jönköpings läns museums arkeologer en förundersökning av förhistoriska boplatslämningar inom fastigheten Ölmstad 5:28 som är belägen i de centrala delarna av Ölmstad, tre mil nordöst om Jönköping.

Vid fältarbetet påträffades välbevarade spår efter mänskliga aktiviteter. Lämningarna tillhör den repertoar av anläggningstyper som vanligtvis förekommer i förhistoriska boplatssammanhang. De påträffade boplatsspåren utgör fast fornlämning (RAÄ 105).

Utifrån analyser vet vi att boplotsaktiviteterna huvudsakligen ägde rum under romersk järnålder, det vill säga kring Kristi födelse. Dateringarna stämmer tidsmässigt väl överens med de förhistoriska gravar som finns registrerade i boplotsområdets absoluta närhet. Gravarna skulle kunna utgöra gårdsgravfält för de Ölmstadsbor som under äldre järnålder vistades och bodde på den förundersökta delen av Ölmstad 5:28. Boplatslämningarna utgör sannolikt delar av en förhistorisk gård som kan ha bestått av en eller flera långhus samt eventuella förrådshus.

Utifrån vad som framkommit bedöms området ha stor kunskapspotential och vara av vetenskapligt intresse inte minst då det gäller att få grepp om den lokala bebyggelseutvecklingen under äldre järnålder i Ölmstadsdalen.